

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган

ХУКУК СОЛИҚЛАР БУХГАЛТЕРИЯ

ЯНГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТАМИЗ

Мазкур ва бошқа ҳужжатларнинг тўлиқ матни билан www.norma.uz сайтидаги эркян кириладиган «Қонунчиликдаги янгиликлар» рукинида танишиб чиқишингиз мумкин.

САНОАТГЕОКОН- ТЕХНАЗОРАТ» НАЗОРАТИ ОСТИДА

Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 11 майдаги «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Ер қаърини геологик ўрганиш, саноатда, кончиликада ва коммунал-маишӣ секторда ишларнинг бехатар олиб борилишини назорат қилиш давлат инспекцияси тузилмасини янада тасомиллаштиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида» 131-сон қарори билан «Саноатгеоконтехназорат» Дининг ташкилий тузилмаси, унинг марказий аппаратининг тузилмаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Ер қаърини геологик ўрганиш, саноатда, кончиликада ва коммунал-маишӣ секторда ишларнинг бехатар олиб борилишини назорат қилиш давлат инспекцияси тўғрисидаги низом тасдиқланди.

Низомга мувофиқ, «Саноатгеоконтехназорат» ДИ республика худудидаги барча юридик ва жисмоний шахсларнинг саноат ва радиация хавфсизлиги, ер қаъридан фойдаланиш ва уларни муҳофиза қилишга доир қонун ҳужжатлари ва норматив-техник ҳужжатлар талабларига риоя этишлари юзасидан давлат назоратини, шунингдек давлат томонидан тартибига солиши бўйича бошқарувчи маҳсус ваколатли давлат бошқарувни организбонида мумкин. Низом билан «Саноатгеоконтехназорат» Дининг вазифалари ва функциялари қайта

қўриб чиқилган, унинг хукук ва мажбуриятлари ҳамда фаолиятининг ташкил қилиниши белгиланган.

Давлат геология кўмитасига Ер қаърини геологик ўрганиш давлат назорати бошқармасининг архив ҳужжатларини ва мол-мulkини «Саноатгеоконтехназорат» ДИ баландига текин бериш топширилди.

КРЕДИТ ЮШМАСИ АКТИВЛАРИ ТАСНИФИ

Марказий банк бошқарувниң қарори билан (АВ томонидан 2011 йил 10 майда 2227-сон билан рўйхатдан ўтказилган) Кредит юшмаларининг активларини таснифлаш, активлари бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш заҳираларини яратиш ва улардан фойдаланиш тартиби тўғрисида низом тасдиқланди. Низомга мувофиқ, активлар бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш заҳираси маҳсус ва умумий заҳираларга бўлинади. Бунда маҳсус заҳиралар яхши, стандарт, субстандарт, шубҳали ва умидсиз деб таснифландиган тоифаларга ажратилди. Заҳиралар тоифалари бўйича активларни таснифлаш мезонлари ва тартиби, заҳираларни яра-

тиш ва улардан фойдаланиш тартиби белгиланган.

2011 йил 20 майдан кучга кирди.

ЭСКИРГАН ТИББИЙ УСКУНА АЛМАШТИРИЛИШI ЛОЗИМ

Соғлиқни сақлаш вазирининг бўйуғи билан (АВ томонидан 2011 йил 12 майда 2228-сон билан рўйхатдан ўтказилган) Замонавий ва маънавий эскирган тиббий ускуналар рўйхати тасдиқланди. У 39 номланишдаги тиббий ускунани ўз ичига олган. Ускунанинг эскирганлиги у ишлаб чиқарилган сана бўйича аниланади. Чунончи, agar Рўйхатда мавжуд бўлган ускуна 1990 йил 1 январга қадар ишлаб чиқарилган бўлса, у маънавий эскирган ҳисобланади. Янги ташкил этилган тиббий мусассаларнинг фойдаланишлари тақиқланади. Белгиланишича, тиббиёт мусассалари 2016 йилнинг 1 январига қадар ўзларида мавжуд бўлган маънавий эскирган тиббий ускуналарни замонавий тиббий ускуналарга тўлиқ алмаштиришлари лозим.

2011 йил 22 майдан кучга кирди.

БРОКЕРЛАР УМУМИЙ ТАРТИБДА ТЕКШИРИЛАДИ

Давлат божхона кўмитасининг қарори билан (АВ томонидан 2011 йил 12 майда 1271-4-сон билан рўйхатдан ўтказилган) Божхона брокери тўғрисидаги низомга ўзгартиришлар ва кўшимча кирилди. Чунончи, божхона брокерларининг фаолиятини текшириш эндиликда Хўжалик юритувчи

субъектларда текшириш ўтказиш ва Текширишларни рўйхатга олиш китобини юритиши тартиби тўғрисидаги низомга (2006 йил 29 декабрда 1650-сон билан рўйхатга олинган) мувофиқ амалга оширилади.

Божхона брокерлари божхона юк декларацияси, божхона қиймати декларацияси, божхона қиймати тузатишларининг ишлатилган бланкаларини божхона органига тақдим қилиши кераклиги, шунингдек божхона брокерлари БЮД, БКД, БКТинг бузуб кўйилган бланкаларини божхона органига қабул қилиш-топшириш далолатномаси бўйича топшириши кераклиги хакдиги мөъёллар чиқарип ташланди. Бироқ улар БЮД, БКД, БКТ бланкаларини ва уларга кўшимча варакларни Бухгалтерия ҳисобида ҳужжатлар ва ҳужжатлар айлануви тўғрисидаги низомга (2004 йил 14 январда 1297-сон билан рўйхатга олинган) мувофиқ ҳисобга олишлари, 5 йил сақлашлари, ҳисобдан чиқаришлари ва йўқ қилишлари керак.

2011 йил 22 майдан кучга кирди.

БОЖХОНА РАСМИЙЛАШ- ТИРУВИГА ЧЕТ ЭЛЛИКЛАР ҚЎЙИЛАДИ

Давлат божхона кўмитасининг қарори билан (АВ томонидан 2011 йил 12 майда 1272-4-сон

Меъёрий-хукукий ҳужжатларнинг қисқача шарҳлари 2011 йил 7 майдан 13 майгача бўлган давр учун «Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами»нинг 19-сони асосида тайёрланди.

ЭСЛАТАМИЗ: 1 ИЮНДАН КУЧГА КИРАДИ...

2-бетда

ҲОКИМ СЎРАШГА ВАКОЛАТЛИМИ?

Мен газетангизни кўп йиллардан бўён ўқиб келаман, уни жуда хурмат қиласман. Баъзи бир оғрикли масалаларни сизлар билан баҳам кўрмоқчи эдим. Яқиндан бери ҳокимликларнинг кичик корхоналар бўйича кўп сонли жадвалларни тўлдириш тўғрисидаги талаблари кўпайиб қолди. Деярли ҳар ҳафтада янги шакллар оляпмиз. Кейинги вактда асосий вазифалар билан деярли шугулланмай қўйдик: бланкаларни тўлдирамиз, уларни етказамиз, яна янгиларни оламиз. Уларда биз аввалги жадвалларда хабар қилган баъзи маълумотлар тақорланаради. Ҳокимлик буни Иқтисодиёт вазирлиги талаб қилияпти деб изоҳлайди. Ҳокимликлар ва вазирликларнинг бундай ҳаракатлари қанчалик қонуний? Наҳотки, Президентнинг ҳокимликлар қонун ҳужжатлари билан белгиланмаган ҳисоботлар, паспортлар ва ҳоказолар тақдим этилишини талаб қилиш хукуқига эга эмасликлари тўғрисида 2005 йилда чиқарган Фармони бугунги кунда амал қилмаётган бўлса?

Бухгалтер. Кўкон шахри.

- Бир томондан, амалдаги қонун ҳужжатлари тадбиркорларни давлат ҳокимияти ва бошқарув органларининг турли хил ахборотларни тақдим этиш бўйича ноқонуний талабларидан химоя қиласми. «Давлат солиқ хизмати тўғри-

бот, солиқлар, мажбурий тўловлар ва даромадлар тўғрисидаги декларациялар бўйича ҳисоб-китоблар, ёзма аризалар ва билдиришномаларни қабул қилиб олиши ҳамда рўйхатдан ўтказиши тўғрисидаги низом⁴ билан белгиланишича, микро фирмалар ва кичик корхоналар молиявий ҳисоботни фақат солиқ ва статистика органларига тақдим этадилар.

Маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан белгиланган тартибда тасдиқланган конунларда назарда тутилмаган ҳар қандай ахборотни, шу жумладан ҳисобот, маълумотлар, маълумотнома ва ҳужжатларни талаб қилишларига йўл қўйилмайди (ПК-100-сон қарорнинг 7-банди).

«Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида» Конуннинг⁵ 25-моддасига мувофиқ ҳокимликларнинг ваколатларига корхоналардан статистик ёки молиявий ҳисоботни, шунингдек уларнинг молия-хўжалик фаолияти тўғрисида бошқа ахборотларни талаб қилиб олиш кирмайди.

Бошқа томондан, айрим вазирлик ва идоралар уларга зарур бўлган ахборотни сўрашга ҳақлилар. Чунончи, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги тўғрисидаги низомнинг⁶ 11-банди учинчи хатбошисига мувофиқ Иқти-

содиёт вазирлигига ўз ваколатига кирувчи масалаларни ҳал этиш учун зарур бўлган материалларни ижро этувчи ҳокимият органлари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлардан сўраш ва белгиланган тартибда олиш хукуки берилган.

Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 5 январдаги 2-сон қарорига⁷ мувофиқ ҳокимликларнинг бошқарув аппарати таркиби иқтисодиёт ва ижтимоий ривожланиш масалаларни (иқтисодиёт, таълим, соглиқни сақлаш, маданият) бўйича ҳоким ўринбосари киради, у ўзига юкланган ваколатлар доирасида Иқтисодиёт вазирлигининг ваколат доирасига кирадиган функцияларнинг бир қисмини бажарди ва, бинобарин, у Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодиёт вазирлиги тўғрисидаги низомда тақидланган доирада ахборот сўрашга ҳаклидир.

Қўрамизки, ушбу муаммонинг меъёрий тартибга солиниши саволингизга аниқ жавоб бериш имконини бермайди. Шу сабабли ҳокимликлар ва унинг мансабдор шахслари томонидан хўжалик юритувчи субъектлар фаолияти тўғрисидаги ахборот сўраш тартиби қонун ҳужжатлари билан тартибга солиниши мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Елена ЕРМОХИНА,
хукукий масалалар бўйича
эксперт-маслаҳатчи.

2-бет

1 июндан тадбиркорларни
қандай янгиликлар кутмокда?

3-бет

Сертификатлаштириш
тартибидаги ўзгаришлар

4-бет

Бухгалтерия ҳисобида
қандай акс эттирайлик?

6-бет

Жиноятчини аниқлашда суд
экспертизасининг ўрни

\$1 = 1701,78 сўм

€1 = 2418,23 сўм

£1 = 2757,56 сўм

¥10 = 207,89 сўм

ЭСЛАТАМИЗ: 1 ИЮНДАН КУЧГА КИРАДИ...

Президентнинг «Тадбиркорлик субъектларини ташкил этиш ва давлат рўйхатидан ўтказиш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» қарори¹ (бундан кейин – ПҚ-1529-сон Қарор) билан 2011 йил 1 июндан кучга кирадиган бир қатор низомлар тасдиқланди.

АЙРИМ КИЧИК КОРХОНАЛАР ХОДИМЛАРИНИНГ ЧЕГАРАЛАНГАН ЎРТАЧА ЙИЛЛИК СОНИ 50 ДАН 100 НАФАР КИШИГА КЎПАЙДИ

Кичик корхоналар ходимларининг чекланган ўртача йиллик сони 50 дан 100 нафар кишига кўпайдиган фаолият турлари рўйхати кенгайтирилди. Унга қора ва рангли металлургия, кимё саноати, металлга ишлов бериш, станоксозлик ва инструментал саноат, енгил ва озиқ-овқат саноати учун машинасозлик, машина ва ускуналарни таъмиглаш, тўқимачилик, мазали таомлар, тиббий саноат, ветеринария учун дори препараторларни ишлаб чиқариш ва ўйинчоклар ишлаб чиқариш (резина ўйинчоклардан ташқари) сингари соҳалардаги 44 фаолият тури кирди.

МЧЖ (ҚМЖ)нинг ЭНГ КАМ УСТАВ ФОНДИ ЭНГ КАМ ИШ ҲАҚИННИНГ 50 БАРАВАРИДАН

40 БАРАВАРИГА КАМАЙТИРИЛДИ

Янги барпо этилаётган масъулиятчи чекланган ва қўшимча масъулиятчи жамиятлар учун устав фондининг (устав капиталининг) энг кам мидори конун хужжатлари томонидан хужжатларни давлат рўйхатидан ўтказиш учун тақдим этиш санаисда белгиланган ЭКИХнинг камида 40 бараварига тенг бўлиши керак. Бугунги кунда у 1 989 400 сўмга тенг.

Хозирги вақтда «Масъулиятчи чекланган ҳамда қўшимча масъулиятчи жамиятлар тўғрисида»ги Конуннинг² 14-моддаси қоидаси амал қиласди, унга кўра жамиятнинг устав фонди (устав капитали) ЭКИХнинг 50 бараваридан кам бўлмаслиги керак. Мазкур хужжатга, чамаси, яқин вақт ичida уни ПҚ-1529-сон Қарорга мувофиқлаштирадиган ўзгартишлар киритилади.

ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИНИ РЎЙХАТДАН ЎТКАЗИШ НАМУНАВИЙ ТАЪСИС ХУЖЖАТЛАРИ АСОСИДА АМАЛГА ОШИРИЛИШИ МУМКИН

Аддия вазирлигига бир ой муддатда манфатдор вазирликлар, идоралар ва ташкилотлар билан биргаликда белгиланган тартибида тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатидан ўтказиш учун зарур бўлган намунавий таъсис хужжатларини ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш топширилди. Устав ва таъсис шартномаси ана шундай хужжатлар хисобланади. Конун хужжатлари уларга мумъян талаблар кўяди. Намунавий хужжатларнинг тасдиқланиши бошловчи тадбиркорнинг улар-

¹2011 йил 12 майдаги ПҚ-1529-сон.

²2001 йил 6 декабрдаги 310-II-сон.

Давлат божи ставкаларининг 9-банди (ВМнинг 1994 йил 3 ноябрдаги 533-сон қарори билан тасдиқланган).

³Президентнинг 2006 йил 24 майдаги ПҚ-357-сон қарори билан тасдиқланган.

⁴2006 йил 18 сентябрдаги ЎРҚ-51-сон.

ни ишлаб чиқишга кетадиган вақти ва харажатларини анча тежайди.

РЎЙХАТДАН ЎТКАЗИШ УЧУН ДАВЛАТ БОЖИ СТАВКАСИ ЭКИХнинг 1 БАРАВАРИГА ТЕНГ

Туман (шаҳар) ҳокимларни хузуридаги тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш инспекцияларида тадбиркорлик субъектларини давлатдан рўйхатдан ўтказиш учун давлат божи ставкаси ЭКИХнинг 1 бараварига тенг бўлади. Ушбу меъёр кучга киргунга қадар у ЭКИХнинг 2 бараварини ташкил қилган³.

ТАЪСИС ҲУЖЖАТЛАРИНИНГ НОТАРИАЛ ТАСДИҚЛАНИШИ ТАЛАБ ҚИЛИНМАЙДИ

Тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатидан ўтказиш чоғида нотариал тасдиқланган таъсис хужжатларини тақдим этиш талаби бекор қилинади (хорижий инвестициялар иштироқидаги корхоналар ва хорижий капитал иштироқ этадиган бошқа корхоналардан ташқари).

ФИРМА НОМИНИ ИНТЕРНЕТ ОРҚАЛИ ЗАХИРА ҚИЛИБ ҚЎЙИШ МУМКИН

Фирма номи юридик шахс бўлган тижорат ташкилотининг индивидуал номи бўлиб, унга доир мутлак хуқуқ юридик шахс давлат рўйхатидан ўтказилган вақтда юзага келади. Давлат статистика қўмитасига мусассислар ёки рўйхатдан ўтказувчи органнинг электрон буюртмасига кўра Интернет тармоғи орқали фирмам номларининг марказлашган маълумотлар базасида хўжалик юртубчи субъектнинг фирма номини захира қилиб қўйиш амалётини жорий этиш топширилди. Тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатига олиш ва ҳисобга қўйишнинг хабардор қилиш тартиби тўғрисида низомга⁴ захира қилиб қўйиш тартибини белгилайдиган ўзгартишлар киритилди. У «Фирма номлари тўғрисида»ги Конун⁵ билан белгиланган талабларни ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади.

Рўйхатдан ўтказувчи органнинг масъул ходимлари 1 соат мобайнida Интернет орқали юборилган, мусассис томонидан захира қилиб қўйиш тўғрисидаги электрон буюртмани расмийлаштиришлари керак. Уни олган давлат статистика қўмитасининг масъул ходимлари банд қилинмаган фирмам номини 8 иш соатидан кўп бўлмаган муддатда, марказлаштирилган маълумотлар базасига тегиши ёзувни киритиш йўли билан захира қилиб қўйишлари шарт. Оғзаки мурожаат килиш, электрон буюртмани кабул килиш ва банд қилинмаган фирмам номларини захира қилиб қўйиш учун ҳақ ундирилмайди.

Захира қилиб қўйилган фирмам номининг амал қилиш муддати захира қилиб қўйилган санадан бошлаб 60 кунни ташкил қиласди. Бу муддат тугаганидан кейин, чамаси, «тақиқ» бекор қилинади ва фирмам номидан бошқаларнинг фойдаланиши мумкин бўлади. Афсуски, хозирча мақбул номнинг эгаси бор-йўқлигини он-лайн режимида билиш имконияти назарда тутилмаган.

Мария ТУХТАРОВА,
«Norma» МЧЖнинг юристконсультан

ҲЕЛЕН КЛАРК МАРКАЗНИ БОРИБ КЎРДИ

БМТ Бош котибининг ўринбосари, БМТ Таракқиёт дастури раҳбари Ҳелен Кларк Ўзбекистонга қылган биринчи расмий ташрифи доирасида Тошкентнинг Сергели тумани ҳокимлиги хузуридаги, Ўзбекистонда БМТ Таракқиёт дастурининг кўмагида барпо этилган Ягона ойна марказини бориб кўрди.

Мазкур Марказда у БМТ Таракқиёт дастури билан Ўзбекистон хукуматининг давлат бошқарувида ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш соҳасидаги ҳамкорлиги натижалари билан танишиди.

Кейинги 10 йил мобайнida Республика хукумати мамлакат иқтисодиёти ва ижтимоий ҳаётини равнаж топтириш максадида ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш ҳамда давлат бошқарувини ислоҳ этишда анчагина тараққиётга эришиди.

Синаб кўриш мақсадида, кейинчалик эса маҳаллий воқеиликларни инобатга олган ҳолда ҳамда замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ечимларини қўллаган кўйи ахолига давлат хизматларини «ягона ойна» принципи асосида тақдим этиш тизимини жорий этишининг ноёб концептуал ёндашувини ишлаб чиқишида таъланама йўсинда Ягона ойна маркази барпо этиш бу соҳадаги муҳим ютуклардан бири бўлиб қолди. Юқори мартаబали мөхмонни Сергели тумани ҳокими Отабек Содиков кутиб олди. У Ҳелен Кларкни қутлаб, 200 мингдан ортик аҳоли яшаётган тумандан Ягона ойна маркази ташкил этилганлиги туман ахолиси учун кенг тармоқдаги турли давлат хизматларини бир жойнинг ўзида кўрсатиш имкониятини берганини, ариза эгаси билан давлат хизматчиликнинг ўзаро мулоқотлари миқдор ва вақт жихатдан анча кисқартирилганлигини таъкидлаб ўтди.

Ягона ойна маркази мижозлари Ҳелен Кларкка Марказ берадиган кулийлик ва афзалликлар ҳақида гапириб бердилар. Жумладан, уларнинг айтишича, илгариги

тартиб-таомиллар вақтида тегишли маълумотнома ва рухсатнома олиш учун ҳар бир давлат мусасасасига алоҳидаги қатнаш талаб этилар, бунда кўп вақт кетиши, навбат кутишлар билан боғлиқ талайгина нокулайликларга дуч келинар эди.

Эндиликда ахолига ҳамма хизматларни, шу жумладан керакли ахборотлар ва маслаҳатларни бир жойнинг ўзида олиш имконияти берилган. Бундан ташқари, Ягона ойна марказида жорий этилган электрон навбат тизими шарофати билан вақт тежаб қолинади. Марказга келувчилар унда ногиронлар, кексаллар учун назарда тутилган кулъликлар ва имкониятлар хусусида ҳам мануният изҳор этдилар.

Ташриф якунлари асосида Ҳелен Кларк БМТ Таракқиёт дастури ва Ўзбекистон хукуматининг давлат бошқарувида ахборот-коммуникация технологияларини қўлланни соҳасидаги ҳамкорлигини юқори баҳолади ҳамда республика хукуматининг жорий йилнинг охиригача мамлакатнинг барча вилоятларида куляй Ягона ойна маркази барпо этишини назарда тутувчи қароридан қониқиши билдириди.

Ҳелен Кларк БМТ Таракқиёт дастурининг бу йўналишдаги ҳамкорлиги давом этирилишини қўллаб-куватлади, мазкур Дастур билан мамлакат хукумати ўртасида шу йилнинг охирига қадар Жиззах ва Наманган шаҳарлари ҳокимларини ҳузурида 2 та Ягона ойна маркази барпо этишини назарда тутувчи қароридан мисолидир.

www.uzreport.com
материалларидан.

МДХ ВА БОЛТИКБҮЙИ МАМЛАКАТЛАРИ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ АҚШ ДОЛЛАРИ, ЕВРО ВА РОССИЯ РУБЛИГА НИСБАТАН КУРСЛАРИ

Мамлакат	Сана	АҚШ доллари		Евро		Россия рубли	
		бирлиги	курси	бирлиги	курси	бирлиги	курси
Озарбайжон	26.05.2011	1	0,7896	1	1,1168	1	0,0279
Арманистан	26.05.2011	1	376,80	1	533,36	1	13,36
Беларусь	27.05.2011	1	4932,00	1	6997,03	1	174,72
Грузия	26.05.2011	1	1,68	1	2,3622	1	5,899
Козогистон	27.05.2011	1	145,17	1	205,49	1	5,15
Қирғизистон	27.05.2011	1	45,7809	1	66,1837	1	1,6554
Латвия	27.05.2011	1	0,496	1	0,702804	1	0,0175
Литва	27.05.2011	1	2,4381	1	3,4528	10	8,6264
Молдавия	26.05.2011	1	11,7311	1	16,498	1	0,4121
Тоҷикистон	27.05.2011	1	4,5725	1	6,6114	10	0,1653
Ўзбекистон	24.05.2011	1	1701,78	1	2418,23	1	60,96
Украини	26.05.2011	100	798,37	100	1123,2268	10	2,8033
Эстония	31.12.2010	1	11,7107	1	15,6466	1	0,383246

Манба: www.prime-tass.ru

БИЗНИНГ МАЪЛУМОТНОМА

Сергели Ягона ойна маркази Ўзбекистон Республикаси Алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги, Тошкент шаҳар Сергели тумани ҳокимлиги ва БМТ Таракқиёт дастури ўртасида ўзаро англашув ҳақида имзоланган уч тарафлами меморандум асосида барпо этилган. Хозирги вақтда Ягона ойна марказида жами 44 турдаги давлат ва интерфаол хизматлар кўрсатувчи 14 бўлим ишлаб турибди. Уларнинг орасида жумладан ижтимоий таъминот, халқ таълими, маданият ва спорт, ўй-жой ва коммунал ҳўж

СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШНИНГ МАЪЛУМ ҚИЛИШ ТАРТИБИ

Вазирлар Маҳкамасининг «Сертификатлаштириш тартиботларини ва сифат менежменти тизимларини жорий этишини токомилаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» қарори¹ (2011 йил 28 апрелдаги 122-сон, бундан кейин – Қарор) билан Мажбурий тартибида сертификатланадиган, Ўзбекистон Республикаси худудида ишлаб чиқариладиган ва унга олиб кириладиган маҳсулотлар турлари рўйхати (бундан кейин – Рўйхат) ҳамда Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг сифат ва хавфсизлик талабларига мувофиқлигини ишлаб чиқарувчи томонидан маълум қилиш тартиби тўғрисидаги низом (бундан кейин – Низом) ва бошқа хужжатлар тасдиқланди.

2011 йил 1 майдан бошлаб сертификатлаштиришнинг маълум қилиш тартиби – маҳсулотнинг қонун хужжатлари ва меъёрий хужжатларнинг (давлат стандартлари, тармоқ стандартлари, техник шартлар ва ҳоказо) сифат ва хавфсизлик бўйича талабларига мувофиқлигини тасдиқлашнинг соддалаштирилган шаклининг белгиланиши мазкур Қарор билан киритилган муҳим янгиликлардан биридир.

Янги тартибининг амал қилиши кимларга татбиқ этилади? Тадбиркорлик фаолиятининг барча субъектлари янги шаклдан фойдалана оладиларми?

Маълум қилиш тартибидан факат маҳсулот ишлаб чиқарувчилар фойдалана оладилар. Импорт қилувчилар ўзлари олиб кирайтган товарларни мувофиқлик сертификати олиниши билан умумбелгиланган тартибида сертификатлаштиришлари керак.

Янги жорий қилинаётган тартибининг моҳияти нимадан иборат?

Мажбурий сертификатланадиган маҳсулотга мувофиқлик сертификати олинмайди. Унинг хавфсизлиги корхона томонидан Ўзстандарт аккредитация қилган сертификатлаштириш органига Низомга 1-иловада белгиланган шакл бўйича 2 нусхада хабарнома юбориш йўли билан тасдиқланади. Бу ерда у рўйхатдан ўтказилади ва рўйхат рақами ҳамда сертификатлаштириш органининг муҳри кўйилган бир нусхаси ишлаб чиқарувчига қайтиради. Ушбу хужжатга асосан корхона ўз маҳсулотини реализация қила олади.

Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотга, хабарномадан ташқари, мувофиқлик сертификати олиш зарурми?

Йўқ. Сертификатлаштириш органида рўйхатдан ўтказилган хабарнома хуқукини белгилайдиган ҳужжат хисобланади. Унга кўшимча равишда мувофиқлик сертификати олиш мажбурий эмас.

Ишлаб чиқарувчи хабарнома билан бирга сертификатлаштириш органига синовлар учун маҳсулот намуналарини тақдим этиши керакми?

Йўқ, керак эмас. Сертификатлаштириш органини бу ҳолда синовлар ўтказмайди. Ишлаб чиқарувчининг ўзи ишлаб чиқараётган маҳсулотга доир меъёрий хужжатларга мувофиқ барча зарур синовларни ўтказиши ва синовлар ижобий на-

тижалар бергандагина хабарнома бериши керак. Бунда у синовларни ўзининг лабораторияларида ҳам (агар улар бор бўлса), синовлар ўтказиш хуқуқига эга бўлган чет ташкилотларнинг лабораторияларида ҳам ўтказиши мумкин. Хабарномада корхонанинг ўз лабораториялари ва синовлар ўтказиш учун шарт-шароитлар бор-йўклигини ёки ушбу мақсадлар учун бошқа ташкилотларни жалб этаётганини кўрсатиш зарур. Ўтказилган синовларнинг далолатномалари (баённомалари) ижобий натижаларни тасдиқлади.

Барча маҳсулотни маълум қилиш тартибида сертификатлаштириш мумкинми?

Барчасини эмас. Фақат Рўйхатда «**» ҳаволоси билан белгиланган, мажбурий сертификатланадиган маҳсулотлар сирасидан бўлган маҳсулотнинг айрим турларини. Рўйхатга изоҳда шундай дейилган: «Мувофиқликни тасдиқлаш ишлаб чиқарувчи томонидан фақат Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг маълум қилиш йўли билан амалга оширилиши мумкин». Агар сизни қизиқтирадиган товар Рўйхатда ана шундай ҳавола билан белгиланган бўлса, ишлаб чиқарувчи мазкур маҳсулотнинг меъёрий талабларга мувофиқлигини хабарнома билан тасдиқлаши мумкин. Агар ҳавола берилмаган бўлса, умумбелгиланган тартибида мувофиқлик сертификатини олиш учун сертификатлаштириш таомилини бажариш шарт.

Маълум қилиш шакли мажбурийми ёки субъект ундан фойдаланмасликка ҳақлими?

Соддалаштирилган шакл амал қилаётган сертификатлаштириш тизимида муқобил шаклдир. Рўйхатга кирадиган, маълум қилиш тартибида сертификатлаштиришга рухсат берилган маҳсулотнинг хавфсизлигини корхона умумбелгиланган тартибида мувофиқлик сертификатини олиш билан ҳам, соддалаштирилган шаклдан фойдаланиб ҳам тасдиқлаши мумкин.

Хабарномани рўйхатдан ўтказиш учун сертификатлаштириш органига қандай муддат белгиланган?

У корхона томонидан тақдим этилган пайтдан бошлаб 1 иш куни.

Рўйхатдан ўтказиш учун муайян тўловлар тўлаш белгиланганми?

Йўқ, белгиланмаган. Рўйхатдан ўтказиш йигимлар, божлар ва бошқа тўловларни ундирамасдан амалга оширилиши керак.

Рўйхатдан ўтказилган хабарноманинг амал қилиш муддати қандай?

З йил. Унинг амал қилиш муддати тугаганидан кейин корхона яна ушбу таомилни бажариши ёки маҳсулотни умумбелгиланган тартибида сертификатлаштириши керак.

Корхона рўйхатдан ўтказилган хабарноманинг амал қилиш муддати мобайнида уни қайта рўйхатдан ўтказиши керакми?

Фақат меъёрий ҳужжатларда маҳсулотга нисбатан унинг сифати ва хавфсизлиги кўрсаткичларини ўзгарирадиган талаблар кўйилган ҳоллардагина.

Сертификатлаштириш органида рўйхатдан ўтказилган хабарномасиз маҳсулот реализация қилинганида корхона учун қандай жавобгарлик назарда тутилган?

Маҳсулот мувофиқлик сертификатларисиз реализация қилинганида кўлланиладиган чораларнинг ўзи сингари чоралар кўлланади. Корхонага хавфсизлиги маълум қилиш тартибида тасдиқланмаган, реализация қилинган маҳсулотнинг кўймати мидорида жарима солиниши мумкин («Маҳсулотлар тўғрисида»ги Қонун² 23-моддасининг иккинчи қисми). Жарима суднинг ҳал қилув қарорига кўра, содир этилган хуқуқбузарлиқдаги айб тан олинган ва жарима ихтиёрий равишда тўланган тақдирда –Ўзстандарт органларининг қарорига кўра ундирилади.

Артём МОКШИН,

«Norma» МЧЖ эксперт юридик хизматининг бошлиғи.

МЕРОСДА ЖАВОБГАРЛИК

«Чирчиқмаш-Сталь-Сервис» унитар корхонаси 2007 йил февралида «Чирчиқсельмаш» ОАЖнинг қуюв цехи баъзасида барпо этилган. «Чирчиқсельмаш» ОАЖ унинг муассиси хисобланади.

2011 йил бошидан «Чирчиқсельмаш» ОАЖ, бошқарувнинг 2010 йил 21 декабрдаги мажлиси баённомасига кўра, бизнинг унитар корхонамизга «Чирчиқсельмаш» ОАЖнинг хуқукий вориси сифатида 5-сон қуюв цехида 2005 йил 1 январга қадар жароҳат олган шахсларга зарарни тўлаш бўйича хужжатларни топширяпти. Бунда ўз қарорида бошқарув Вазирлар Маҳкамасининг 2005 йил 11 февралдаги 60-сон қарори билан тасдиқланган Қоидалар VI бобининг 42-бандига асосланмоқда.

«Чирчиқсельмаш» ОАЖ бошқарувнинг қарори тўғрими ва, агар «Чирчиқсельмаш» ОАЖ юридик шахс сифатида ўз фаннига давом эттираётган бўлса, «Чирчиқмаш-Сталь-Сервис» УК «Чирчиқсельмаш» ОАЖнинг хуқукий вориси хисобланадими?

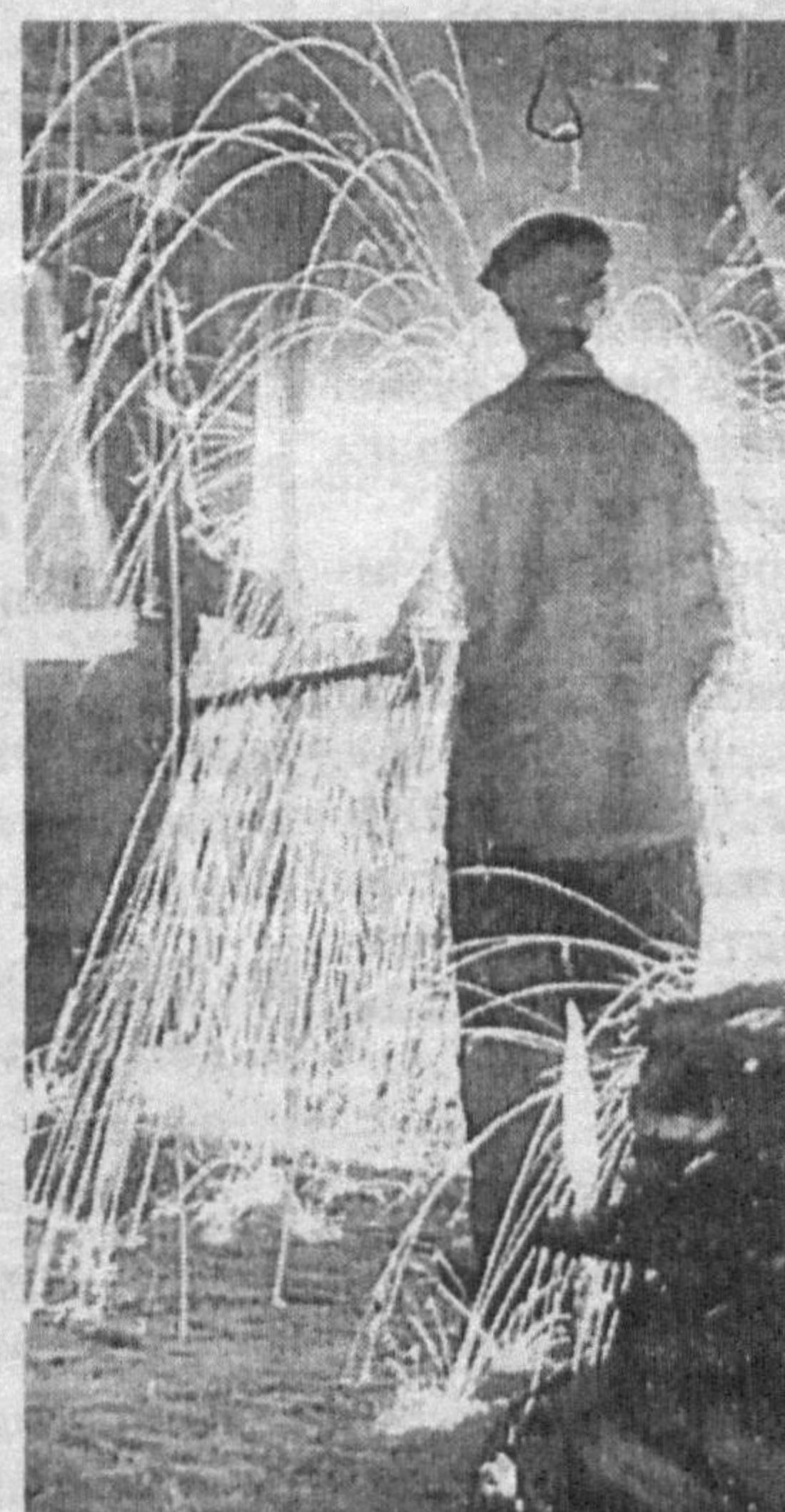
Р. Жалилов,

«Чирчиқмаш-Сталь-Сервис» УК директори.

– Фуқаролик кодекси (бундан кейин – ФК) ва Ходимларга уларнинг меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланиши, касб касалликларига чалиниши ёки саломатликтин бошқа хил шикастланиши туфайли етказилган зарарни тўлаш қоидаларига (бундан кейин – 60-сон Қоидалар) мувофиқ хуқукий ворислик юридик шахс қайта ташкил этилган тақдирда юзага келади. Агар сизнинг корхонангиз ФКнинг 49-моддасига мувофиқ ахратиш шаклида қайта ташкил этиш натижасида юзага келган бўлса, ахратиш балансига мувофиқ «Чирчиқсельмаш» ОАЖ

хуқуқ ва мажбуриятларининг бир қисми сизга ўтган. Бинобарин, 60-сон Қоидаларнинг 42-бандига мувофиқ ходимнинг ҳаёти ва соғлиғига етказилган зарар учун белгиланган тартибида жавобгар деб топилган «Чирчиқсельмаш» ОАЖ қайта ташкил этилган тақдирда уни қоплаш бўйича тегишли тўловларни тўлаш мажбурияти хуқукий ворисга, яъни сизнинг ташкилотингизга ўтади. Сизга зарарни қоплаш талаби тақдим этилиши керак.

Агар «Чирчиқмаш-Сталь-Сервис» унитар корхонаси «Чирчиқсельмаш» ОАЖдан ахратиш ўйли

билан эмас, балки одатдаги тартибида барпо этилган бўлса, УК унинг хуқукий вориси хисобланадими. Бинобарин, сизнинг ҳолатигизда 60-сон Қоидаларнинг 42-бандини қўллаб бўлмайди ва ходимларга уларнинг меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланиши, касб касалликларига чалиниши ёки саломатликнинг бошқа хил шикастланиши туфайли етказилган зарарни «Чирчиқсельмаш» ОАЖ қоплаши керак.

Елена ЕРМОХИНА,
«Norma» МЧЖнинг хуқукий масалалар бўйича эксперт-маслаҳатчиси.

ДОИМИЙ ФАОЛИЯТ КЎРСАТУВЧИ ҲАҚАМЛИК СУДЛАРИ ТЎҒРИСИДА АҲБОРОТ

(«Ўзбекистон Республикаси қонун хужжатлари тўплами», 2011 йил, 18-сон)

T/p	Доимий фаолият кўрсатувчи ҳақамлик суди ташкил қилган юридик шахснинг номи ва жойлашган жойи	Доимий фаолият кўрсатувчи ҳақамлик суди хисобини рўйхатдан ўтказиш тартиб роқами ва санаси	Доимий фаолият кўрсатувчи ҳақамлик суди судьялари (Ф.И.О.)
1.	Ўзбекистон ҳақамлик судлари Ассоциацияси Қашқадарё вилоят ваколатхонаси (Шаҳрисабз шахар, Низомий кўчаси, 82-үй)	N 4 21.01.2011 й.	1. Ахмедов Равшонжон 2. Ахмедов Алишер Астанович 3. Санаев Қиёминдин
2.	Ўзбекистон ҳақамлик судлари Ассоциацияси Қашқадарё вилоят ваколатхонаси (Қашқадарё вилояти, Косон тумани, Чирчиқ шишлоги, «АЗИЗБЕК-ХУДОЁРБЕК» МТЖ биноси)	N 5 21.01.2011 й.	1. Хайдаров Джума Тошкулович 2. Аминов Шуратулло Гиёсович
3.	Ўзбекистон ҳақамлик судлари Ассоциацияси Қашқадарё вилоят ваколатхонаси (Қашқадарё вилояти, Китоб тумани, генерал Жўрабек кўчаси, 11-үй)	N 6 01.03.2011 й.	1. Нурсатов Нурали Садикович 2. Эркава Нодира Панджиевна 3. Буриев Искандар Уракович
4.	Ўзбекистон ҳақамлик судлари Ассоциацияси Қашқадарё вилоят ваколатхонаси (Қашқадарё вилояти, Яккабог тумани, Фуркат кўчаси, 1-үй)	N 7 01.03.2011 й.	1. Жабборов Ахмад Муродович 2. Кўзибов Ҳасан Абдиганиевич
5.	Ўзбекистон Ҳақамлик судлари ассоциацияси Сурхондарё вилоят ваколатхонаси (Термиз шахри, Тараққиёт кўчаси, 36-үй)	N 11 06.01.2011 й.	1. Каримов Жума Чориевич
6.	Ўзбекистон Ҳақамлик судлари ассоциацияси Тошкент шахар ваколатхонаси (Тошкент шахри, Миробод тумани, Т. Шевченко кўчаси, 22-2-үй)	N 21 15.02.2011 й.	1. Тожиддинов Баҳритдин Исомиддинович 2. Сайдахмедов Умид Муродович 3. Ҳаджаканова Наилия Раҳмаджановна
7.	Ўзбекистон Республикаси Савдо саноат-палатаси хуzuридаги доимий фаолият кўрсатувчи ҳаљқаро тижорат арбитрият (ҳақамлик) суди (Тошкент шахри, Бухоро кўчаси, 6-үй)	N 22 15.02.2011 й.	1. Султанихамедов Нодир Равшонович 2. Самахаджаев Ботир Биялович 3. Рузинев Рустам Жаббарович 4. Оқилов Омонбой 5. Отаконов Фозилжон Хайдарович 6. Азимов Мурод Каримович 7. Шайхов Алишер Эркинович

¹ВМнинг 2005 йил 11 февралдаги 60-сон қарорига 1-илова.

ТМЗни ҚАЙТА БАҲОЛАШНИ ҲИСОБДА АКС ЭТТИРИШ

Хусусий корхона (ХХТУТ бўйича коди 14194) марказдан қочирма насосларни ишлаб чиқариш ва таъмиглаш билан шуғулланади, кўрсатиладиган хизматлар бўйича ягона солик тўлови тўловчиси ҳисобланади. Товар-моддий захираларни қайта баҳолаш чоғида бизда бир қатор саволлар туғилди.

Товар-моддий захираларни қайта баҳолаш бўйича операцияларни ҳисобда қандай акс эттириш керак (қандай проводкалар берилади ва қандай хужжатлар тузилади)?

Товар-моддий захираларни қайта баҳолашдан олинадиган даромадга солик со-линидими?

- 4-сон БХМС «Товар-моддий захиралар»-нинг¹ 11-бандига кўра товар-моддий захиралар (ТМЗ) куйидаги икки қиймат: ҳисобот даври охиридаги таннархидан ёки сотишнинг соф қийматидан энг кам қиймат бўйича баҳоланади. Сотишнинг соф қиймати деганда товар-моддий захираларни мақсадига кўра ишлатида-диган холатга келтириш ва сотиш бўйича баҳоланган харажатлар чегирилган ҳолда жорий қиймати тушунилади (4-сон БХМСнинг 4-банди). Сотишнинг жорий қиймати ТМЗнинг ҳар бир бирлиги (тури) бўйича аниқланади ва хужжат билан тасдиқланиши керак.

ТМЗнинг жорий (бо-зор) қийматини хужжатли тасдиқлаш учун (4-сон БХМСнинг 43-банди, Солик кодекси-нинг 135-моддаси) куй-идагилардан фойдала-ниш мумкин:

ишлаб чиқарувчилар

ва уларнинг расмий дилерлари, товар-хом ашё биржалари, кўчмас мулк биржаларидан ёзма шакда олинган ТМЗ ўшаш бирлигининг жорий қиймати (нархи) тўғрисида маълумотлар; харид қилиш санасида (тас-диқловчи хужжат мавхуд бўлганида) ЭАВда ТМЗ бирлигининг таннархи тўғри-сида маълу-

¹ Молия вазирининг АВ томонидан 2006 йил 17 июля 1595-сон билан рўйхатдан ўтказилган бўйруғи билан тасдиқланган.

² ВМнинг 1999 йил 5 февралдаги 54-сон қарори билан тасдиқланган.

ОБЪЕКТ БУЗИШ УЧУН СОТИБ ОЛИНГАНДА

Бизнинг ташкилотимиз 2010 йил марта кейинчалик бузиш ва шу жойнинг ўзида янги омборхоналар куриш учун бир қаватли бинони сотиб олди. Бузишгача бино балансга олинди ва 2 ой мобайнида унга эскириш ҳисоблаб ёзилди. 2010 йил 25 майда бино бузуб ташланди ва куйидаги проводкалар қилинди:

Дт 9420 Кт 0220 май учун амортизация

Дт 0220 Кт 9210 амортизация ҳисобдан чиқарилди

Дт 9210 Кт 0120 баланс қиймати ҳисобдан чиқарилди.

Бош пудратчининг бинони бузиш бўйича харажатларини биз тугалланмаган кури-лиш сифатида 08-ҳисобвараққа олдик ва куйидаги проводкаларни бажардик:

Дт 0810 Кт 6010 бинони бузиш бўйича бажарилган ишлар далолатномаси.

Бинони бузиш харажатларини 08-ҳисобварақ бўйича ўтказиб ва проводкаларни қилиб, тўғри иш қилдикми?

Директор.

- Кейинчалик янги обьектлар қурилиши учун бузиш мақсадида харид қилинадиган кўчмас мулк обьектлари (бинолар, иншоотлар)ни 0810-«Тугалланмаган курилиш» ҳисобварағида ҳисобга олиш керак. Улар асосий воситалар таркибига ўтказилмайди (фойдаланишга топширилмайди). Ушбу ҳолда бинони бузиш харажатларни ҳисобга олиш ҳисобварақлари (чет ташкилот томонидан ишлар бажарилганида – 6010-«Мол етказиб берувчи-лар ва пудратчиларга тўланадиган счёлтар» ҳисобварағи кредити) билан корреспонден-цияда 0810-ҳисобварақ дебети бўйича акс эттирилади (янги обьектни барпо этиш харажатлари сифатида капиталлаштирилади).

Агар корхона раҳбарияти аввал харид қилинган бинони фойдаланишга топшириц тўғрисида қарор

қабул қилган, у асосий воситалар таркибига ўтказилган (0120-«Бинолар, иншоотлар ва узатувчи мосламалар» ҳисобварағи), амалда фойдаланилган (амортизация ҳисоблаб ёзилган), кейинчалик уни тугатиш тўғрисида қарор қабул қилинган бўлса, уни бузиш харажатларини бинони тугатиш (чиқиб кетиш) харажатлари сифатида акс эттириш керак. Ушбу ҳолда бинони бузиш бўйича пудратчининг харажатлари қилинадиган проводка билан акс эттирилади:

Дебет 9210-«Асосий воситаларнинг чи-киб кетиши»

Кредит 6010-«Мол етказиб берувчи-лар ва пудратчиларга тўланадиган счёлтар».

Ольга РАХМАТУЛЛИНА,
«Norma Ekspert»нинг
эксперт-иктисодчisi.

СОФ ФОЙДА ПЛАСТИК КАРТОЧКАГА ҚАЧОН ЎТКАЗИЛАДИ?

«Хусусий корхона тўғрисида»ги Конуннинг 24-моддаси асосида хусусий корхонанинг фойдаси соликлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўланганидан сўнг корхона мулқдорининг тасаррӯфига ўтади ҳамда унга солик солинмайди. Хусусий корхона мулқдори йил мобайнида ҳар бир ҳисобот даври (чорак) якунлари бўйича соликлар тўланганидан кейин қоладиган корхонанинг соф фойдасини ўзининг пластик карточкасига ўтказиш ҳуқуқига эгами?

Р.Собиров.

- Хусусий корхонанинг соф фойдасини тақсимлаш чоғида «Хусусий корхона тўғрисида»ги Конуннинг¹ 15 ва 24-моддасида амал қилиш керак. Унда қуйидагилар белгиланган:

хусусий корхона мулқдори хусусий корхонанинг соликлар ва бошқа мажбурий

тўловлар тўланганидан кейин қолган фойдасидан ўз ихтиёрига кўра фойдаланиш ҳуқуқига эга;

хусусий корхонанинг фойдаси соликлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўланганидан сўнг корхона мулқдорининг тасаррӯfига ўтади ҳамда унга солик солинмайди.

Бунда фойдана тақсимлаш-нинг даврийлигига нисбатан бирор-бир чекловлар белги-

ланмаган. Тегишинча, мулкдор чорак, ярим йил, 9 ой ёки йил якунлари бўйича соликлар тўланганидан кейин қолган соф фойданни шахсий пластик карточкага ўтказишга ёки ҳисмат кўрсатувчи банкдан накд пул олишга ҳақлиdir.

Жавоб «Norma Ekspert»
мутахассислари
томонидан
тайёрланди.

жорий қиймат ўтасидаги фарқ) у юзага келган ҳисобот давридаги бошқа операцион харажатларга киритилади (4-сон БХМСнинг 47-банди; Махсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисидаги низомнинг² 2.3.15.3-банди).

Илгари сотишнинг соф қийматига пасайтирилган ТМЗнинг бозор қиймати ошган ҳолда тегишли ҳисобдан чиқариш суммаси шу тарика тикланади, бунда янги баланс қиймати мазкур иккى қийматнинг энг ками – таннарх ёки қайта кўриб чиқилган сотишнинг соф қийматига қадар келтирилади (4-сон БХМСнинг 48-банди). Бунда қўшимча баҳолаш суммаси илгари ҳисобдан чиқарилган қийматни пасайтириш суммасидан ошмаслиги керак.

ТМЗни қайта баҳолаш натижалари товар-моддий қийматликларни қайта баҳолаш маҳсус қайдномасига (далолатномасига) киритилади, унда қайта баҳолашни ўтказиш санаси, қайта баҳоланаётган ТМЗ номи (тури), шунингдек натижанинг ўзи – қийматни пасайтириш ёки қайта баҳолаш суммаси кўрсатилади.

Бухгалтерия ҳисобида ТМЗни қайта баҳолаш операциялари қуйидаги ёзувлар билан акс эттирилади:

Товар-моддий захираларни қайта баҳолашни акс эттирилади	дебет	кредит
ТМЗ қийматини пасайтириш акс эттирилган	9430-«Бошқа операцион харажатлар»	Товар-моддий бойликларни ҳисобга олиш ҳисобварақлари
ТМЗни қўшимча баҳолашни акс эттирилган	Товар-моддий бойликларни ҳисобга олиш ҳисобварақлари	9390-«Бошқа операцион даромадлар»

Солик солиш мақсадида ТМЗни қўшимча баҳолаш суммаси товар-моддий захиралар қўшимча баҳоланган ҳисобот даврида ягона солик тўлови бўйича солик со-линидиган базанинг таркиби киритилади.

Светлана КИМ,

«Norma Ekspert»нинг эксперт-иктисодчisi.

Эшитганим ростми?

НОТУРАР ЖОЙДАН ТУРАР ЖОЙГАМИ?

Кўчамиздаги турар жойларнинг деярли барча биринчи қаватлари оғислар, дўённолар, кичик кафелар билан банд этилган. Бир томондан, бу жуда қулай – ҳаммаси ёнимизда, бошқа томондан – унчалик яхши эмас: тротуарлар ва йўл четларини ана шу обьектлар ходимлари ва мижозларининг автомобиллари доим эгаллаб туради.

Кейинги вақтларда уйлардаги нотурар жойларни яна турар жойларга айлантириш тўғрисида қарор қабул қилинган дейишияти. Шу гап тўғрими?

Г.Нафиков.

Тошкент шахри.

– **Бу миш-мишлар тўғри эмас, чунки кейинги вақтда Аддия вазирлиги томонидан ҳамма жойда нотурар жойларни турар жойларга ўтказиш тўғрисида ҳеч қандай меъёрий хужжат рўйхатдан ўтказилмаган ва матбуотда чоп этилмаган.**

Айни вақтда нотурар жой қайтадан турар жойга мажбуран ўтказилиши эҳтимоли бор. У суд томонидан бирламчи ўтказиш ҳақиқий эмас, белгиланган тартиби ва Ўй-жой кодексининг 15-моддаси ҳамда Тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатидан ўтказиш, ҳисобга қўйиш ва руҳсат берувчи хужжатларни расмийлаштириш тартиби тўғрисидаги низом¹ III бўлумининг «В» кичик бўлими талабларини бузган ҳолда содир этилган деб топилган тақдирда амалга оширилиши мумкин.

Хусусан, агар нотурар жой:

1) ўй-жойнинг пастки қаватида жойлашган бўлмаса;

2) мақсадли коммунал турар жой фондида бўлса;

3) алоҳида кириш йўлаги қилиш имконияти бўлмаса;

4) авария ҳолатида бўлса ёки нотурар жой тоифасига ўтказиш учун яроқсиз бўлса;

5) юнинг юзасидан суд муҳокамаси кетаётган бўлса – низо суд тартибида ҳал бўлмагунгача;

6) бинога биргаликда эгалик қилувчилар ва оила вояга етган аъзоларининг ёзма равишдаги розилигисиз нотурар жой тоифасига ўтказилган бўлса;

7) хусусий ўй-жой мулқдорлари ширкатининг розилигисиз ўтказилган бўлса;

8) архитектуравий, тарихий ва маданий ёдгорлик бўлган уйларда жойлашган бўлса – ёдгорликларни муҳофаза қилиш органларининг розилигисиз амалга оширилган бўлса.

¹ ВМнинг 2003 йил 20 августдаги «Тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиши учун рўйхатдан ўтказиш тартиботлари тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида» 357-сон қарорига 1-илова.

ШАХСИЙ МАНФААТ

ПЛАСТИК КАРТОЧКАЛАРНИ БОШҚАЛАРГА БЕРМАНГ

Оборотда пластик карточкалар құлдана бошлагач, фирибгарлар ҳам пайдо бўлди. Улар қишлоқларда терминалларнинг жуда озлигидан ва ҳамма ҳам пластик карточка воситасида товарлар сотиб ола олмаслигидан фойдаланиб, 10–15% эвазига уни нақд пулга айлантириши тақлиф қиляптилар. Ўтакетган суллоҳлари эса пластик карточкаларни умуман қайтариб бермай, солиқ инспекцияси, банк ва ҳоказолар билан қандайдир муаммолар юзага келганинги важ қилиб кўрсатадилар. Чорасизликдан фирибгарларга ишонган, ойлаб ўз пулларини қайтариб ололмаётган ходимлар қаерга ва кимга мурожаат қилишлари керак? Ким уларга ёрдам бера олади?

Бундай муаммоларга тўқаш келган ва нима қилишни билмаётган барча кишилар номидан газетангиз ўкувчиши.

– Мазкур шахсларнинг ҳаракати Жиноят кодексининг 168-«Фирибгарлик» моддасига тааллуклиди. Улардан жабрланган шахслар ҳуқуқи мухофаза қилиш органларига ариза билан мурожаат этиб, унда жиноят ишини қўзғатиш учун алдашнинг барча ҳолатларини баён этишлари керак.

Бироқ «жабрланганлар» мазкур ҳолда ўзлари қонунни бузганинги таъкидлаш лозим. «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»¹, «Банк Узбекистон Республикасида тўғрисида»² қонунлар, «Банк Узбекистон Республикасида нақд пулларни ҳисоб-китоблар тўғрисидаги низом»⁴ ва Тижорат банклари томонидан банк карталарини чиқариш ва уларнинг Ўзбекистон Республикасида мумомалада бўлиши тартиби тўғрисида низомга⁵ мувофиқ эквайрингни⁶ Ўзбекистон Республикасининг резидент банклари амалга оширади. Бинобарин, нақд пулни банк кассасидан ёки банкоматдан эмас, балки сиз кўрсатган ва унга ўхшаган ноқонуний усуллардан фойдаланиб олиш ҳам ҳуқуқбузарлик ҳисобланади. Шу сабабли бундай кишиларга ишонишдан аввал ўз ҳаракатларнинг оқибатини ўйланг.

Елена ЕРМОХИНА,
«Norma» МЧЖнинг ҳуқуқий масалалар
бўйича эксперт-маслаҳатчisi.

¹1995 йил 21 декабрдаги 154-I-сон.

²1996 йил 25 апрелдаги 216-I-сон.

³2003 йил 30 августдаги 530-II-сон.

⁴МБ бошқарувининг АВ томонидан 2002 йил 15 апреда 1122-сон билан рўйхатдан ўтказилган қарори билан тасдиқланган.

⁵МБ бошқарувининг АВ томонидан 2004 йил 30 апреда 1344-сон билан рўйхатдан ўтказилган қарори билан тасдиқланган.

⁶«Эквайринг» – операциялар бўйича товарлар (ишлар, хизматлар) сутувчилари билан ҳисоб-китобларни банк карталаридан фойдаланган ҳолда амалга ошириш, шунингдек нақд пулларни банк картаси тутувчисига бевосита кассада ёки банкомат орқали бериш.

Фирибгарлик, яъни алдаш ёки ишончни сунистеъмол қилиш йўли билан ўзганинг мулкни ёки ўзганинг мулкига бўлган ҳуқуқни қўлга киритиши – энг кам ойлик иш ҳақининг юз бараваригача миқдорда жарима ёки бир йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд олти ойгача қамоқ билан жазоланади.

Фирибгарлик:

- а) кўп миқдорда*;
- б) таракоран ёки хавфли рецидивист томонидан;
- в) бир гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириткириб;
- г) компьютер техникаси воситаларидан фойдаланиб содир этилган бўлса, –

энг кам ойлик иш ҳақининг юз бараваридан уч юз бараваригача миқдорда жарима ёки иккى йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Фирибгарлик:

- а) жуда кўп миқдорда**;
- б) ўта хавфли рецидивист томонидан;
- в) ўюшган гуруҳ томонидан ёки унинг манфатларини кўзлаб содир этилган бўлса, –

энг кам ойлик иш ҳақининг уч юз бараваридан олти юз бараваригача миқдорда жарима ёки уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд беш йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Етказилган моддий зарарнинг ўрни қопланган тақдирда озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо кўлланилмайди.

*Кўп миқдор – энг кам ойлик иш ҳақининг юз бараваридан уч юз бараваригача бўлган миқдор.

**Жуда кўп миқдор – энг кам ойлик иш ҳақининг уч юз баравари ва ундан ортиқ бўлган миқдор.

Жиноят кодекси, 168-«Фирибгарлик» моддаси.

КОЭФФИЦИЕНТИНГИЗ ЎЗГАРТИРИЛМАЙДИ

Мен Навоий шаҳрида яшайман, 25 йилдан ортиқ меҳнат стажига эгаман, бир болани дунёга келтириб, вояга етказганиман. З ойдан сўнг пенсия ёшига етаман.

1. Менга пенсия тайинлашлари учун қандай ҳужжатларни тақдим этишим керак?
2. Яқинда қонун ҳужжатларига туман коэффициентларни ҳисобга олган ҳолда иш ҳақини ҳисоблаб чиқаришга тааллукли ўзгартришлар киритилди. Бу менинг шахримда белгиланган туман коэффициенти менга пенсия ҳисоблаш чоғида ҳисобга олинмаслиги мумкинлигини билдирадими?

3. Инъякова. Навоий шаҳри.

– 1. Пенсиялар тайинлаш учун зарур бўлган ҳужжатларни тақдим этиш ва расмийлаштириш тартиби тўғрисида низомга¹ мувофиқ ёшга доир пенсия тайинлаш тўғрисидаги аризага меҳнат стажини (умумий ва маҳсус) тасдиқлайдиган ҳужжатлар ва иш ҳақи тўғрисидаги маълумотнома илова қилиниши керак. Яна пенсия гувоҳномаси ва шахсий пенсия иши учун мумкинлигини билдирадими.

Пенсияни ҳисоблаш учун меҳнат стажига 3 ёшга тўлгunga қадар болани парваришилаш таътилида бўлиш вақти ҳам киритилди. Пенсия тайинлаш учун меҳнат стажини тасдиқлаш тартиби тўғрисида низоминг² 13-бандига мувофиқ таътиilda бўлиш вақти ташкилот, корхона ёки муассаса томонидан берилган, болани тарбиялаш учун таътил бериш ва таътиldan қайтиш тўғрисидаги бўйруқлар нусхалари илова қилинган болани тарбиялаш вақтини тасдиқловчи маълумотнома асосида аникланади. Болани тарбиялаш учун таътил бериш ва таътиldan қайтиш тўғрисидаги маълумотнома ёки бўйруқлар мавжуд бўлмаган тақдирда, шунингдек бўйруқларда зарур ёзувлар мавжуд бўлмаган ёки болани тарбиялаш учун таътиlda бўлиш вақти тўғрисидаги ёзувлар нотўғри ва ноаиқ кўрсатилган тақдирда ушбу давраги ҳар ойлик иш ҳақи тўғрисидаги маълумотнома болани тарбиялаш учун таътиlda бўлиш вақтининг тасдиғи сифатида қабул қилинади.

¹ВМнинг 1994 йил 11 майдаги 249-сон қарорига 13-илова.

²ВМнинг 1994 йил 11 майдаги 249-сон қарорига 12-илова.

³1993 йил 3 сентябрдаги 938-XII-сон.

Улар мавжуд бўлмаган тақдирда болани тарбиялаш учун таътиlda бўлиш даврини бола туғилган санадаги қонун ҳужжатларида белгиланган болани тарбиялаш учун таътиlda бўлиш вақтининг чекланган даври ташкил этади. Унинг бошланиши санаси деб боланинг туғилган куни қабул қилинади. Меҳнат кодексининг (бундан кейин – МК) 234-моддасига мувофиқ болани парваришилаш таътилининг чекланган муддати 3 йилни ташкил қилилади.

2. Менга пенсия тайинлашлари учун қандай ҳужжатларни туман коэффициентларни ҳисоблаш чоғида сакланади. 2010 йил 22 декабрдаги ЎРК-272-сон Қонун билан «Фуқароларнинг давлат пенсия тайминоти тўғрисида»³ ўзгартришлар киритилди, улар билан туман коэффициентини белгилаш (олиб ташлаш) ёки унинг мидорини ўзгартриш муносабати билан пенсияларни қайта ҳисоб-китоб қилиш учун асос чиқариб ташланди. Бунинг маъноси шуки, муайян пенсионерга пенсия ҳисоблашда фойдаланилган коэффициентлар унинг учун ўзгартрилмайди.

МИСОЛ. Шаҳрингизда 2011 йилда туман коэффициенти кўпайтирилди. Пенсияни ҳисоблаш учун ўртача ойлик иш ҳақи ҳисоб-китобида оширилган коэффициент эмас, балки сизнинг меҳнат фоалиятингиз даврида белгиланган коэффициент ҳисобга олинади. Сиз туман коэффициенти белгиланмаган бошқа шаҳарга кўчиб кетганингизда ҳам, ҳатто шаҳрингизда у бирдан бекор қилинган тақдирда ҳам коэффициент сакланади.

Мария ТУХТАРОВА,
«Norma» МЧЖ юристконсульты.

Мавзуга доир

ФИРИБГАРЛАР СКАНЕР ЁРДАМИДА ИШЛАШГАН

РФ поятьтида кардинг – маълумотларни кредит карталаридан ўғирлаш бўйича йирик хуфия бизнесни йўлга қўйган Солнцево шаҳрилик фирибгарлар Москва шаҳар судининг қарорига кўра 3 йилдан 7 йилга қадар озодликдан маҳрум этилдилар.

Жабрланувчилар поятьтида марказидаги ресторонлардан бирига кириб, кредит карталари ёрдамида ҳақ тўлаганларидан кейин ҳар доим пуллари йўқолган.

Тезкор ходимлар рестораннинг 2 официантини қўлга олиши. Улар кўлбода сканер ёрдамида тушлик ва кечки овқат учун ҳақ тўлаган мижозларнинг кредит карталаридан маълумотларни ёзиб олишган. Кейин йигитлар янги кредит картасини расмийлаштирганлар, унга тўловнома ва мижоз тўғрисидаги ахборотни қайтадан ёзганлар ва унинг воситасида ҳарид қилишга тушганлар.

Кардинг билан фирибгарлар 2003 йил ёзидан шуғулана бошлаганлар. Бунинг устига, улар бу бизнесга 3 нафар мактабдош ўртоқларини жалб этганлар. Улар ноутбуклар, уяли телефонлар сотиб олиб, пулни совурганлар. Сўнгра фирибгарлар нақд пулни картанинг аутентлигини текширадиган банкоматлар орқали олмоқи бўлишган. Товламачилар Жануби-Шарқий Осиёда пластикдан нусха кўчирилган карталар нусхаларини буютиришган. Ушбу операцияни улар Интернетдаги «Хо амакининг дўкончаси» орқали амалга оширишган. Хар бир соҳта карта 200 АКШ долларига тушган. Умуман жиноятчилар шу тарзда 4 млн рублдан кўп маблағни ўғирлашга мувоффақ бўлганлар. Тинтуб вактида улардан 350 та соҳта кредит картаси ва 1 500 га яқин хомаки соҳта пластик карта олиб кўйилган.

КАРТА МОЖАРОСИ

Тольяттида Сбербанк мижозларининг пластик карталари билан қилинган йирик фирибгарлик далили бўйича жиноят иши қўзғатилди – улардан сутка давомида банкоматлар орқали қарийб 3 млн рубль ўғирланган.

Баъзи шаҳарликлар карталари блокировка қилинганини, бир қатор ҳисобрақмалардан эса умуман маблағлар ҳисобдан чиқарилганларни пайқаганлари боис бу борада шовкин-сурон бошланган. Дастрлаби маълумотларга қараганда, фирибгарлар Автозавод туманинг Сбербанк 4 банкоматига мижозларнинг кириш кодларини билиш имконини берадиган аппаратурати ўрнатганлар. Камералар маҳсус техникани ўрнатган шахсларни қайд этганлар. Сўнгра қалбаки карталар воситасида улар тольяттиликларнинг пулини нақдлаштирганлар. РФ Сбербанкинг хавфсизлик хизмати Россияда ҳам, Украинада ҳам ноконуний пул олинганинги анилди.

Интернет тармоғи материалларидан.

«Venko» фирмаси майкалар тикарди. Унинг раҳбарлари январдан бугунги кунгача иш ҳақи олмаган ходимларга фирманинг ёпилганлигини эълон қилидилар. Кейинчалик маълум бўлишича, аввали раҳбарлар бошқа шаҳарга кетганлар, янги директор инсульт бўлганлигини айтиб, ходимлар билан гаплашишдан бош тортган. Ходимлар энди нима қилишлар керак? Тунги сменада ҳам ишлаб, топган пулларини қандай қилиб оладилар? Ушбу масалада қайси органга мурожаат қилиш керак?

Газетхон.

ТЎЛАШЛАРИ ШАРТ

– Ушбу ихтилофни маъмурий ёки суд тартибида ҳал қилиш мумкин.

«Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»⁴ Қонун¹ 5-моддасининг тўртничини қисмiga мувофиқ ходимлар прокуратура органлари ёки давлат меҳнат ҳуқуқ инспекциясига уларнинг поймол этилган ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини тиклаш тўғрисидаги шикоят билан мурожаат қила оладилар. Шикоятларни кўриш муддати – келиб тушган кунидан бошлаб 1 ойга қадар («Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»⁴ Қонун 18-моддасининг иккинчи қисми).

«Прокуратура тўғрисида»⁴ Қонун² 4-моддасига мувофиқ прокуратура органлари фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашга қаратилган қонуллар ижроси устидан назоратни амалга оширадилар: улар аризалар, шикоятлар ва бундай ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги бошқа хабарларни кўриб чиқадилар ва текширildilar, уларнинг олдини олиш ва бартараф этиш, шунингдек етказилган зарарни коплаш чораларини кўрадилар, қонун бузув

Республика суд экспертизаси маркази – 60 ёшда

АДОЛАТНИ ТАЪМИНЛАШГА ХИЗМАТ ҚИЛИБ... МАЛАКАЛИ ЭКСПЕРТИЗА ШУБХА-ГУМОНЛАРГА ЎРИН ҚОЛДИРМАЙДИ

Бу йил бизнинг экспертилик муассасасимиз ўзининг олтмиш ёшини нишонлади. Ўтган йиллар мобайнида унинг номи бир неча бор ўзгарди. Юбилей муносабати билан босиб ўтилган йўл ҳақида сўз юритиб, Ўзбекистонда криминалист экспертилик хизмати қарор топиши ишига тамал тошини қўйган мутахассисларни эслаб, улар ҳақида илиқ сўзлар айтгинг келади.

1951 йили ташкил этилган криминалистика лабораториясида ҳужжатшунослик экспертизасининг баъзи турларигина амалга оширилган бўлса, эндиликда муассасасимиз кўп тармоқи йирик илмий-тадқиқот марказига айланган – унда 8 та тадқиқот лабораторияси фаолият кўрсатиб, 54 йўналишда текшириш ва тадқиқот олиб борилаётir.

Республика суд экспертизаси маркази Ўзбекистонда криминалистикини ривожлантириш ишига муносаби ҳисса қўшган, юридик фанлар доктори, академик Хадича Сулаймонова номи билан юритилади. Адлия вазирлиги экспертилик хизматининг энг яхши анъаналари ва кенг ётироф этилган обрў-эътибори кўпгина таникли криминалистларнинг узоқ йиллар самарали олиб борган фаолияти шарофати бўлиб, улар орасида лабораторияларнинг дастлабки раҳбарлари М.Умаров ва В.Умаровлар бор..

Академик Х.Сулаймонова ташаббуси билан 1958 йили мавжуд лаборатория асосида Ўрта Осиёда биринчи Тошкент суд экспертизаси илмий-текшириш институти ташкил этилганлиги Ўзбекистонда суд экспертизасини равнақ топтиришда муҳим одим бўлди. Институт директорлигига дастлаб В.Умаров лойик кўрилди, у мазкур институтга 14 йил (1958–1972 йиллар) бошчиллик қилди. 1972–1997 йилларда институтга Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган фан арбоби, юридик фанлар доктори, профессор Б.И.Пинхасов раҳбар бўлди. Ҳар иккала раҳбар институтнинг техник базасини мустаҳкамлаш, экспертизанинг янги турларини ўзлаштириш, мамлакатимиз минтақаларида институт бўлимларини очиш йўлида кўп иш қилдилар. 1997 йилдан ҳозирги кунга қадар Марказда юридик фанлар номзоди, тажрибали криминалист С.А.Отахўжаев бosh бўлиб турибди. Унинг ташаббуси ва саъй-харакатлари натижасида Марказда янги замонавий лабораториялар барпо этилди, ходимларга яхши ишлаш ва касб малакасини ошириш учун ҳамма шароитлар яратиб берилмоқда.

Ўзбекистонда криминалистикини ривожлантиришга юридик фанлар номзодлари В.М.Вальдман, А.Питиримов, И.М.Каплунов, Э.Х.Чекушев, кимё фанлари номзоди Т.Х.Исломов, катта илмий ходимлар П.И.Татулянц, Б.К.Эрнафасов, Х.Комилова, Ю.Г.Арабули ва бошқалар салмоқли ҳисса қўшдилар. Таассуфки, уларнинг аксарияти боқий дунёга риҳлат қилган бўлиб, шогирдлари ва издошлари ўз ишлари билан уларнинг хотирасига мангулик баҳш этмоқдалар.

Ўзбекистон мустақиллигига эришилганидан кейинги йиллар Республика суд экспертизаси маркази тарихида янги саҳифа очди. Суд-экспертилик фаолиятини таомиллаштириш, илмий текширишларни ривожлантириш, одил судловни холисона тайёрланган, аниқ ва ишончли экспертилик хулосалари билан таъминлаш мақсадида 1995 йил 22 июняда Вазирлар Маҳкамасининг 234-сон қарори¹ қабул қилинди. Ана шу ҳужжат асосида Тошкент суд экспертизаси илмий-текшириш институти Адлия вазирлигининг Республика криминалистика илмий-текшириш марказига айлантирилиб, унга суд экспертизаси масалалари бўйича илмий-услубий ва мувофиқлаштирувчи орган мақоми берилди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 27 августдаги 370-сон қарори² билан ушбу марказ Республика суд экспертизаси маркази деган ном олиди ва унга мамлакатимизнинг етакчи суд-экспертилик муассасаси мақоми берилди. Замонавий техник база ва малакали эксперт кадрлар Марказнинг ихтиёрида: бу ерда энг мураккаб текширишларни, хусусан анъанавий криминалистика ва ноанъанавий материалшунослик йўналишидаги, иктисодий, фонографик, мухандислик-техник, генетик ва бошқа йўналишдаги суд экспертизаларини ўтиш имконияти бор. Марказда эски лабораториялар ҳам, янгилари ҳам дуруст ишлаб турибди. Ҳужжатларнинг криминалистика экспертизаси (жўнрок қилиб айтганда, дастхат ва ёзув услубини ўрганиш) лабораторияси, суд-баллистик ва трасологик текширишлар лабораторияси, материаллар, ашёлар ва буюмларни криминалистика текшириш бўлими (кимё бўлими) кўп йиллардан бўён ишлаб келмоқда. Кейинчалик заруратга қараб, суд-автомехника, суд-бухгалтерия (эндиликда суд-иктисод), суд-куриши, фоноскопик лабораториялар ташкил этилди. Бундан 10 йилларча мукаддам ўша пайтда Марказий Осиёда ягона ҳисобланган инсон генини текширишга ихтинослашган ДНК лабораторияси барпо этилди. Марказнинг Коракалогистонда ва вилоятларда филиаллари бор, уларда тегиши мутахассислар фаолият кўрсатиб келмоқда.

Марказимизда ва унинг филиалларида тергов органлари ва судлар томонидан топширилган экспертизаларни ўз вақтида, сифатли бажарилишини таъминловчи юкори малакали экспертлар ишлаб турибди. Текшириш жинонӣ ҳукуқбузарлик билан боғлиқ бўлмаса, баъзи ташкилотлар учун,

¹«Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг экспертилик хизматини ривожлантириш тўғрисида».

²«Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг фаолиятини янада таомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида».

2010 йил 1 июндаги ЎРК-249-сон Конун.

шунингдек фуқароларнинг аризасига кўра айrim объектлар ҳам текшириб берилади. Бундай пуллик хизматлар Марказ пул ишлаб топишига ёрдам бермоқда ва бюджет йўли билан молиялаштирилишига кўмак бермоқда.

Судлар ва тергов органлари топшириклар асосида суд экспертизалари ўтишиш Марказимиз фаолиятида асосий ўрин тутади. Уларнинг жиноятларни очишида, иш юзасидан тергов олиб бориш ва жиноят ишини судда кўришда суд экспертизаси имкониятларидан тобора кўпроқ фойдаланаётганилиги ишларидаги самарадорликнинг юксак дараҷаси кўрсаткич бўлиб қолди. Марказ ходимлари, жумладан, 2010 йилда 1992 йилдагига нисбатан 5 баравар кўп текшириш ҳамда тадқиқот ўтиздилар.

Энди экспертизларимиз томонидан турли йилларда амалга

Оширилган баъзи қизиқарли экспертизаларга тўхталсан.

Эски лабораторияларимиздан бири – ҳужжатларни криминалистика текшириш лабораториясида дастхат ва ёзув услуги экспертизаси ўтизилади, шунингдек ҳужжатларнинг асл ёки сохталиги, хусусан қофоз, сиёҳ ва бошқа атрибулар текширилади. Дастхат ва ёзув услуги бўйича экспертизларимиз иши билан боғлиқ бир мисолни эслайлик. 2002 йилнинг ёзида Тошкентдаги корхоналардан бирига уни 11 сентябрда, яъни АҚШдаги террорчилар хуружи бир йиллиги муносабати билан портлатиши таҳдид этилган аноним хат тушди. Ҳат муаллифи корхона раҳбариятини ишга қабул килинаётганиларга нисбатан адолатсиз муносабатда бўлинаётганилиги билан айбларди. Табиийки, бундай таҳдид ҳукукни муҳофаза қилиш органлари томонидан эътиборсиз қолдирмайди. Қолаверса, Америкадаги фожиали террорчилар хуружлари оқибатлари ҳам ҳали кўпчиликнинг ёдиди. Бўлим раҳбари билан маслаҳатлашувдан кейин бўшатилган ёки ишга олинмаган кишиларни текшириб кўришга қарор қилинди. Яхшиямки, кадрлар билан ишлаш бўлимида шундай кишиларга оид маълумотлар ёки уларнинг аризалари сақлаб кўйилган экан.

800 га яқин кишининг дастхатини текшириб кўриш лозим эди. Бу улкан, сермаشاқат иш беҳуда кетмади: аноним хат эгаси аниқланди. Маълум бўлишича, ишга қабул қилишмагач, у азбарой алам қилганидан шу мазмунда хат ёзган бўлиб, аслида ҳеч нарсани портлатмоқи эмас экан. Қарамоғида 4 та боласи бор, ўзи илгари жиноят жавобгарликка тортилмаган экан. Текшириш асосида портлатиши ташкил этиш йўлида у чиндан ҳам ҳеч нарса қилмаганилиги аниқланди. Шу зайл бу гаплар унинг учун озми-кўпми хайрли тугади, жиноят учун жазо муддати тайланмади.

Тошкентда 1999 йил 16 февралда фожиали воқеалар рўй бергач, бу воқеаларнинг тергови бўйича Марказимиз мутахассислари ҳам катта иш олиб бордилар. Кимёгар экспертизларимиз портлашларда шикаст етган турли объектларда учраган озгина микдордаги бегона моддалар асосида портлатишида ишлатилган модда турини биринчи бўлиб аниқлашга мувоффақ бўлдилар. Бўлим мудири, кимё фанлари номзоди Т.Х.Исломов раҳбарлиги остида улар ишлатилган портлатишида таркибини тамомила тўғри аниқланбади. Кейинчалик ёрдамга келган немис экспертизлар мутахассисларимизнинг хуласаларини шунчаки тасдиқлаш билан чекланишга мажбур бўлдилар, холос.

Автотехника бўйича экспертилар ва трасологлар ўшанда кўпгина шикастланган автомобилларни, шу жумладан портлатилган автомобилларни, аниқроғи уларнинг қолдикларини текширган эдилар. Кечагидек ёдимизда, Марказимиз ховлисига юқ автомашиналарида қанчадан-қанча автотранспорт қолдикларини полиэтилен қопларда олиб келишган эди. Экспертилар уларга қараб айни қайси автомобиллар

портлатилганлигини аниқлашлари лозим эди. Кейинчалик Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ходимларимизга бу ишда кўрсатган ёрдамлари учун миннатдорчилик эълон қилганди.

Ўтган асрнинг 90-йилларида Тошкент олий ўкув юртларида бирининг талабаси, чет эллик катта амалдорнинг ўғли автомобиль фалокати туфайли ҳалок бўлганди. Воқеа ярим кечаси содир бўлган – катта тезликда келаётган машинани ҳайдовчи бошқара олмай қолиб, автомобиль ўйл чеккаси тўсигидан ўтиб, дараҳта бориб урилган эди. Трасолог экспертизларимиз фалокатга учраган автомобиль рулини ким (ҳалок бўлган талаба ёки бошқа шахс) бошқарганини аниқлаши лозим эди.

Изларни ҳамда ҳалок бўлган талабанинг ва йўл-транспорт ҳодисасида тирик қолган иккинчи иштирокчининг кийимидаги уринган-туртинган жойларни текшириш, шунингдек ҳалокатга учраган автомобильни текшириш асосида ава, иштирокчиларининг тан жароҳатлари хусусияти ва жароҳат етган жойларни инобатга олган ҳолда рулини ҳалок бўлган талабанинг ўзи бошқарганилиги узил-кесил аниқланди.

ДНК лабораторияси ходимларининг тергов идоралари ва судларга кўрсатиб келаётган ёрдамини алоҳида таъкидлаш керак. Чунончи, 2007 йилда тахминан 4-7 ёшдаги боланинг сүяқ қолдиклари топилганлиги бўйича қўзғатилган бир жиноят иши бўйича таққослаш учун унинг ота тарафдан буваси деб гумон килинаётган кишининг тўқима намуналари текширишга таҳдим этилди. Ишнинг мураккаблиги шундаки, боланинг тусмол қилинаётган ота-онаси бедарак йўқолгандар қаторида бўлиб, одатдаги усул – ДНК ядроси бўйича биологик қардошлини белгилаш мумкин эмасди. Бошқа усул билан ўтизилган текшириш асосида ҳар кандай ҳолда ҳаласнинг эрқаклар шакараси бўйича қардошлини алоқаларни тасдиқлаб берди.

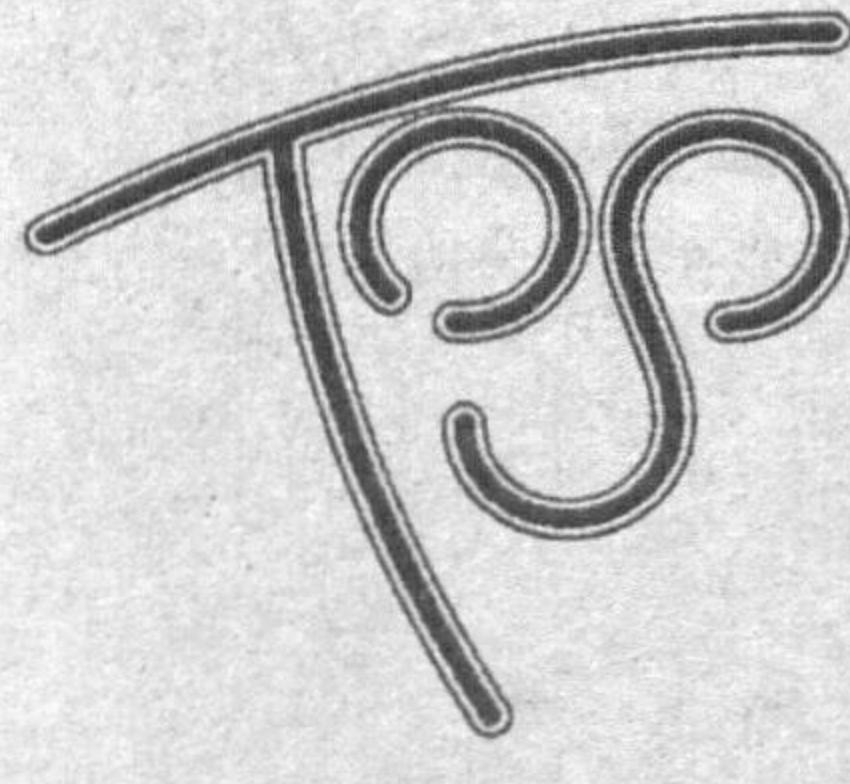
Шу жиноят иши бўйича бир неча ойдан кейин 25-30 яшар бир эркакнинг сүяқ қолдикларидан айримлари текшириш учун таҳдим этилди. Терговчи бобо ва неваранинг илгари текширилган тўқима намуналари билан унинг қардошлини алоқалари бор деган гумонда эди. Бу ҳолда ДНК ядроси бўйича үзаро қардошлини текширишлар сүяклари қолдиклари текширилган ҳар учала шахснинг эрқаклар шакараси бўйича қардошлини алоқаларни тасдиқлаб берди.

Орадан бир ойлар чамаси вақт ўтиб, шу иш бўйича аёл жинсига мансуб, турли жойлардан топилган иккита шахснинг сүяқ тўқималари парчалари текширишга келтирилди. Эксперт ана шу аёлларнинг ўзаро қардош эканлигини белгилаш ёки бундай алоқани рад этиши лозим эди, шунингдек уларнинг илгари текширилган сүяқ қолдиклари билан алоқадорлигини ҳам аниқлаши керак эди. ДНК бўйича ўтизилган қўшимча текширишлар бу аёллар она-бала эканлиги, улардан бири шу иш бўйича сүяклари биринчи бор текширилган боланинг биологик онаси эканлиги ҳақида хулоса чиқариш имконини берди. Шундан қилиб, экспертилар бедарак йўқолган деб ҳисобланган бутун бир оиласи идентификация қилишга мувоффақ бўлдилар.

ДНК лабораторияларида жиноят ишлари бўйича текширишлар ўтизилади, бундан ташқари алимент ундириш билан боғлиқ ишлар юзасидан оталик белгилашга ёки оталик борасидаги даъвлашишга оид ишлар бўйича ҳам текширишлар ўтизилади. Кейинги йилларда мерос ҳукуқи тўғрисидаги ҳамда тугилганлик тўғрисидаги гулоҳномадаги ёзувни бекор қилиш ҳақидаги даъволовар бўйича экспертизлар ўтизилмоқда.

Бизнинг Марказ Ўзбекистондаги бирдан-бир экспертилик муассасаси эмас (қатор криминалистика экспертизлар МИВ органларининг экспертилик бўлимида ўтизилади, судтибий ва суд-психиатрия экспертизларини эса Соғлини сақлаш вазирлигининг тегиши мутасаларни амалга оширилмоқда). Аммо Марказимизда амалга оширилаётган криминалистика экспертизлар рўйхати анчагина кенгdir. Марказ суд экспертизаси масалалари бўйича илмий-услубий ва мувофиқлаштирувчи орган мақомига эга эканлиги боис унда катта миқдордаги илмий-тадқиқот ишлари амалга оширилмоқда, суд экспертизаси назарияси ва амалиётининг долзарб муаммолари юзасидан илмий тадқиқотлар ўтизилмоқда.

Мамлакатимиз раҳбарияти томонидан Республика эканлигини экспертилик хизматига алоҳида эътибор бериб келинмоқда. Бир қанча ходимларимиз давлат мукофотлари – фахрий нишонлар, орден ва медаллар билан тақдирланишган. 2010 йилда «Суд экспертизаси тўғрисида»ғи Конун³ қабул қилинди. Мазкур ҳужжат Ўзбекистондаги барча экспертилик хизматлари фаолиятини тартиба солади ҳамда ҳукуқнинг мазкур соҳасидаги конунчилик базасини кучайтирад

TOP

ЭНГ ЯХШИСИНИ ТОП!

«Норма маслачатчи» N 21 (306)

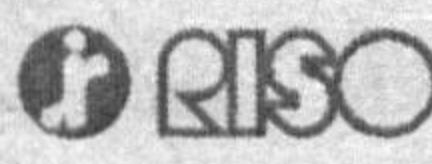
2011 йил 31 май

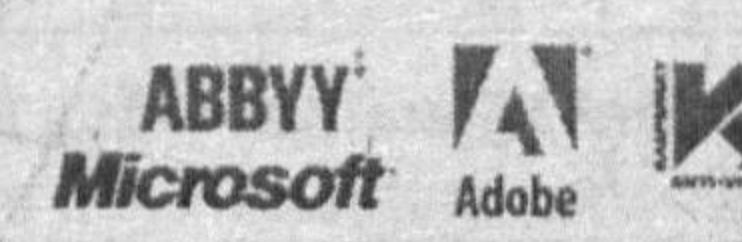
САМАРАЛИ ХУЖЖАТЛАР АЙЛАНУВИ ВА ТЕЗКОР МАТБАА УЧУН ИННОВАЦИОН ЕЧИМЛАР

✓ Түлиқ рангли ва монохром копирлар, принтерлар, күлфункциялы оғис тизимлари, Konica Minolta босмасининг самарали тизимлари

✓ RISO рақамли мини-босмахоналари, матбаа ускуналарининг кенг спектори

✓ ACCO Brands оғис ускуналари

✓ Шахсий компьютерлар ва лицензияланган дастурий таъминот

Товар
сертификатланган

- Кафолат, фойдаланишнинг бутун даврида техник кузатув
- Оригинал сарфлаш материаллари ва бутловчи қисмлар

ATK TURON - Konica Minolta, RISO, ACCO Brands расмий ҳамкори
Тел./факслар: 237-47-00, 237-48-00. E-mail: info@atcturon.uz; www.atcturon.uz

Рўйхатлар

*Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 23 майдаги ҳал қилув қарорларига асосан
Учтепа туманидаги тугатилаёттан корхоналар РЎЙХАТИ

Корхона номи	СТИР	Рўйхатга олинган санаси ва рақами	Юридик манзили	Қарор рақами
"ROXAT TEKS" МЧЖ	301218454	10.06.2009 0029-64-01	Шароф 1-тор кўч., 30	10-1119/7438
"NUR-AZIZ BOTIR ZUXRA" МЧЖ	301392114	03.12.2009 003304-01	Чилонзор 23-45-47	10-1119/7442
"MIRAMAX GLOBAL BUSINESS" МЧЖ	301738796	19.11.2010 004060-01	Фозилтепа кўч., 20а	10-1119/7441
"BANAN KLOSS SERVIS" XK	301646358	25.06.2010 003829-01	ТХАЙ Саноат худуди "Матбуотнаклиёт" МЧЖ биноси	10-1119/7440
"ROSTOK PLAST" МЧЖ	301694766	07.09.2010 003949-01	Дадил 8-тор кўч., 5	10-1119/7439
"ABDULLAEV ANVAR BIZNES" МЧЖ	301616814	20.05.2010 003766-01	Чилонзор 31-43-75	10-1119/7437

Мазкур корхоналарнинг тўртбурчакли тамғаси ва думалоқ муҳрлари ҳақиқий эмас деб ҳисоблансан. Ушбу корхоналарнинг кредиторлик ва дебиторлик қарздорлиги бўйича даъволар эълон чоп этилган кундан бошлаб 2 ой давомида Учтепа тумани Ҳокимияти биносининг 3-қаватидаги 4-хонасида қабул қилинади.

Тел. 274-16-37.

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 20 майдаги ажримларига асосан
Собир Раҳимов туманидаги умумий тартибда банкрот деб иш юритиш ва кузатув жараёни
бошланган корхоналар РЎЙХАТИ

Корхона номи	Ажрим рақами	Мувакқат бошқарувчи
"Slake City" МЧЖ	10-1107/8120	Б.Хайтбоев
"Diyor Property" МЧЖ	10-1107/8118	Б.Хайтбоев
"Ekstrans Multi Servis" МЧЖ	10-1107/8121	Б.Хайтбоев
"Grand Tea Packing" МЧЖ	10-1107/8117	У.Истроилова
"Spartak-Mega Professional F.K" МЧЖ	10-1107/8119	К.Сайдуллаев

Мазкур корхоналар кредиторларининг 1-йилиши 2011 йил 22 июнь соат 14.30 да Тошкент ш., Қорасарой кўчаси, 269-йй, Собир Раҳимов туман ДСИ биноси, 111-хонада бўлиб ўтади. Кредиторлар йигилишига кредитор қарздорлиги бўйича талаблар қабул қилинади. Умумий тартибда банкротлик иши юзасидан суд мажлиси муҳокамаси га 2011 йил 4 июль куни соат 12.30 да Тошкент шаҳар хўжалик суди биносида (Тошкент ш., Чўпон ота кўчаси, 6-ййда) 3-суд мажлислар залида қўриб чиқлади.

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 20 майдаги ҳал қилув қарорларига асосан
Миробод туманидаги банкрот деб топилган ва тугатишга доир ишлар бошланган корхоналар РЎЙХАТИ

Корхона номи	СТИР	Рўйхатга олинган қарор санаси ва рақами	ОКПО	Қарор рақами
"TEHNO PLUS STORY INVEST" МЧЖ	301265943	29.07.2009 004002-03	22825072	10-1117/7071(19)
"MAGIC STONE STAR" МЧЖ	301131628	08.04.2009 003787-03	22715538	10-1117/7072(19)

Мазкур корхоналар бўйича тугатиш бошқарувчиси этиб Миробод туман ДСИ ходими О.Алтиев тайинланган. Корхоналарнинг таъсис хўжатлари, давлат рўйхатидан ўтганилиги тўғрисидаги гувоҳномалари, муҳ ва штамплари, шунингдек белгиланган тартибда давлат архивига топширилиши лозим бўлган бошқа хўжатлари бекор қилинади. Кредиторлар йигилиши 2011, йил 20 июнда ўтказилиди. Банкротликка оид тугатиш ишлари давом этмоқда. Кредиторлар даъволари эълон чиқсан кундан бошлаб 1 ой муддат ичидаги манзилда қабул қилинади: Тошкент ш., Нукус кўчаси, 23а-йй, 610-хона.

“Интеграл стар” XK таклиф қилади

ЁФОЧ-ТАХТА МАТЕРИАЛЛАРИ
ассортиментда

Хизматлар лицензияланган
Тұлов - исталған шекіда

Тел. 303-16-46, факс 274-66-77

МАТЕРИАЛЛАРИНИНГ
УЛГУРЖИ САВДОСИ

Муаффақиятга эришишнан кўзлаб ишлайни!

092-11

Химоя каскалари

Респираторлар

Хўжалик моллари

Курилиш михлари 32-120

Сетка-рабица

Гипсокартон

Кум, шагал

Шифер

Курилиш анжомлари

Кетмөнлар, болталар,

кatta болғалар, ломлар

Белкураклар (тиғли, куракли)

Ёзув-чизув товарлари

Рухланган пўлатдан

профиллар

ШУНИНГДЕК 300 ДАН ОРТИҚ НОМЛАНИШДАГИ БОШҚА МАҲСУЛОТЛАР

8-371-140-00-12

Тошкент ш., Бунёдкор кўч., 42

8-371-140-04-12

chsu.torg@mail.ru

ХУШЁРЛИКНИ ЙЎҚОТМАНГ

Одатда, ёнгин балоси кўпроқ кузиғи-қишики мавсумда содир бўлади, деб ўйлашиди. Тўғри, қишида электр ва газ тармоқларидан кўпроқ фойдаланилгани туфайли шундай бўлиши мумкин. Лекин фалокат оёқ остида, деганларидек, ёнгин оғатини бошқа фаслларда юз бермайди, деб бехавотир юриш тўғри бўлмайди.

Мана, ёз фасли ҳам кириб келди. Мактаб ўқувчилари учун ёзги таътил бошланди. Аксарият хонадонларда болалар уй-ховлиларда ёлғиз ўзлари қоладилар. Шу боис улардан, аввало, ёнгин хавфсизлиги қоидаларини билиш ва уларга қатъий риоя қилиш талаб этилади.

Биринчи галда хонадонларда кичик ёшдаги болаларни қаровсиз қолдирмаслик керак. Ота-оналар уйдан чиқаётганда газ ва электр асбобларини ўчириши, асосий таъминотни узиб қўйишлари мақсадга мувофиқ бўлади. Газ ва электр асбобларидан болаларнинг мустақил фойдаланишига асло йўл кўймаслик керак.

Бундан ташқари, гугурт ва тез ёнуви бошқа нарсаларни болалар кўли етмайдиган жойларда саклаган маъқул. Ҳовлилардаги маший чиқнidlар, ахлатларни ўз вақтида ташқарига чиқариб ташланг. Ертўла, том, чордоқларни кулфлаб юринг.

Фарзандларингизга ёнгин хавфсизлиги бўйича энг оддий қоидаларни тушунтириб беришдан эринманг.

**М.ЮЛДАШОВА,
Шайхонтохур туман ИИБ
ЁХБ кичик инспектори.**

«AMIR-AUDIT» МЧЖ
аудиторлик ташкилоти
28.03.2008 йилдаги 006-42-сон лицензия
йар АВНИИ 12.01.2005 йилдаги 991-сон гувононамаси

Ўзбекистоннинг бутун
худудида барча хўжалик юритувчи
субъектларда аудиторлик
текширувларини амалга оширади

Бухгалтерия хисоботи
ва баланс тузиш

САР ва СИРА сертификатларига эга
бўлган аудиторлар ишга тақлиф этилади

Тел. (+99897) 409-04-23, 296-55-78 факс (8371) 296-52-15

«NAZORAT-AUDIT» МЧЖ
аудиторлик ташкилоти
Ўзбекистон 28.07.2008 йилдаги 00067-сон лицензия

Барча хўжалик юритувчи субъектларда
аудиторлик текширувлари

Ўзбекистон Республикасининг солин
ва молия конун хўжатларига мувофиқ
барча консалтинг хизматларини кўрсатади

Манзил: Тошкент ш., Гавзар кўч., 124.
Тел. (+8371) 279-47-16. Факс (+8371) 279-44-01.
Уайл: (+99897) 402-05-00, 340-98-62,
335-19-67, (+99894) 663-77-74.
E-mail: Itd_nazorat-audit@mail.ru

Билан оғизларидаги блоги: www.nazarat-audit.uz

Нукус (+99861) 357-43-26, Хоразм (+99862) 524-51-55,
Сурхондаг' (+99894) 461-32-70, Самарқанд (+99866) 777-01-63,
Наманган (+99869) 258-57-97, Жиззах (+99872) 328-08-00

Аудиторлик-хўжалик гурух Ўзбекистоннинг барча вилоятларида

ШУЪБА КОРХОНАЛАР ДИРЕКТОРЛАРИ

лавозимларига номзодларни ишга тақлиф этади

Асосий талаблар:
• олий иқтисодий ёки юридик маълумот
• ёши 27 дан 50 гача
• маҳаллий бозорни билиш, тажриба ва ташкилотчилик қобилияти

Резюмени 8 (371) 150-44-35 факси
ёки altova_dinara81@mail.ru электрон манзилига юборинг
Алоқа боғлаш телефони: (+99897) 156-95-52 – Аслиддин

ТОШКЕНТ ШАҲАРДА БИЗНЕС ЦЕНТРЛАРИ

237-51-33
237-47-20
237-47-05

ЭНГ ЯХСИСИНИ ТОП!

ЭЪЛОНЛАР

ЭЪЛОНЛАР

ЭЪЛОНЛАР

АУДИТОРЛИК ХИЗМАТЛАРИ

Аудиторлик, бухгалтерия хизматлари*.

Тел.: 370-63-06, 263-77-29.

ЮРИДИК ХИЗМАТЛАР

Дебиторлик қарзини ундириш. Юридик хизмат кўрсатиш.

Хўжалик, жиноят ишлари*.

Тел. (+99897) 330-45-71.

Шартномаларни визалаш, хўжалик судида манфаатларни ҳимоя қилиш, жиноят ишлари бўйича адвокат, корхоналарни рўйхатдан ўтказиш ва қайта рўйхатдан ўтказиш*.

Тел.: 449-03-03, 244-01-27.

Дебиторлик қарзини ундириш. Хўжалик судида вакиллик қилиш. Корхоналарга юридик хизмат кўрсатиш.

Адвокат Шуман Неля Сергеевна*.

Тел./факс: 242-33-52, 341-03-50 (уюли).

Кўчмас мулк бўйича юрист маслаҳатлари. Кадастр*. Тел. 448-74-69.

«ADVOVAT ELITE». Судларда вакиллик қилиш. Корхоналар, ваколатхоналарни рўйхатдан ўтказиш, қайта ташкил этиш, тугатиш ва уларга юридик хизмат кўрсатиш*.

Тел.: 281-52-39, 448-74-69.

БАХОЛАШ ХИЗМАТЛАРИ

Бахолаш ва бизнес-режалар*. Тел. 430-56-00.

БОЖХОНА ХИЗМАТЛАРИ

Ташкилот вилоятларда тижорат юкларини декларациялаш хизматларини кўрсатади*.

Тел. (8371) 268-10-92.

Сервис маркази: компьютерлар, принтерлар, мониторлар таъмирилаш, тўлдириш. Жойига чиқиш билан. Тел. 903-73-93.

ХИЗМАТЛАР

Үй ваофис учун мебель*. Тел. (+99893) 595-55-77.

Ташкилий техникини таъмирилаш ва тўлдириш. Тел. (+99897) 340-45-08.

Машиий техникини таъмирилаш. Тел. (+99893) 575-97-47.

Компьютерларга хизмат кўрсатиш. Тел. (99890) 178-40-57.

Сметаларни жорий нархларда тузиш. Турар жой ва жамоат биноларини лойиҳалаштириш*.

Тел.: 244-86-80, 244-86-79.

Курилиш-таъмирилаш ва пардоzlаш ишлари. Тел.: 244-86-80, 244-86-79.

Компьютерга тез ёрдам. Windows, дастурлар, антивирус ҳимояси. Жойига чиқиш билан. Дам олиш кунлариси.

Тел. 585-29-79.

ХАБАР

Шайхонтохур тумани ДСИ томонидан Юсупов Элёр Мирамиловичга 25.02.2009 берилган 162-рақамли чакана савдо фаолияти билан ЯТТ даромадлар ва товар операцияларини ҳисобга олиш дафтари йўқолгандиги сабабли бекор қилинади.

*Хизматлар лицензияланган.

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 23 майдаги қарорларига асосан
Олмазор туманидаги тугатилаётган корхоналар РЎЙХАТИ

Корхона номи

СТИР

Раҳбар исм-шарифи

Манзили

Қарор рақами

"DEL MEAT" МЧЖ

206980039

А.Ибайдуллаев

Коракамиш 2/4,

10-1117/6905-т

"BEST ESSENTIAL GOODS" ХК

301148289

Г.Шарафутдинова

Ўзразбоев. 19-б

10-1117/6926-т

"DURBEK BARAKA" МЧЖ

301212691

У.Бобошарипова

Камаринко-4а

10-1117/6889-т

"LEASE FINANCING" МЧЖ

301683470

Д.Рахимов

Марварид кўч., 19

10-1117/6927-т

"SINYOR RED" МЧЖ

301010699

М.Икромов

Зангиота. Кодирий-17

10-1117/6903-т

"LIDER METALL TRADE" МЧЖ

207090346

М.Расулов

У.Ширин-136

10-1117/6921-т

"DANVER SAVDO" МЧЖ

301501618

С.Титов

Хамидхонов-2

10-1117/6900-т

"RAVNAQ-ROIVO BARAKA" МЧЖ

301496671

Х.Миянмаликов

С.Рахимов, т-1, 4

10-1117/6915-т

"NOVO GRAIN" МЧЖ

301678168

А.Каямов

Зарқайнар, 119а

10-1117/6918-т

"ARCHITECTURE AND DECOR" МЧЖ

206967772

О.Тўлаганов

Тансиқбоеv-2, 3-3

10-1117/6911-т

"ASIAN STYLE TRAVEL" МЧЖ

300700394

Ш.Умаров

Абдурахмонов, 8г

10-1117/6910-т

"ISKANDAROVA DILDOR TURSUNBAEVNA" ХК

301381049

Д.Искандарова

Себзор, 16-23

10-1117/6913-т

"ORTA OSIYO ARXEOLOGLAR GURUHI" ХК

205955187

Д.Карасев

Коракамиш 1/4, 19-66

10-1117/6920-т

"GLOBAL MEDIA" МЧЖ

300559885

Ф.Фозилов

Широк-100

10-1117/6917-т

"ЗУХБАЮКОМ" ШИЧТК

202897634

"Чернобыль" ногиронлари